



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 327/2012-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. júna 2012 predbežne prorokoval sťažnosť advokátky JUDr. T. P., Ž., Advokátska kancelária, Ž., zastúpenej advokátkou JUDr. K. M. P., Advokátska kancelária, Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného v čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresnej prokuratúry Žilina č. k. 3 Pv 1076/2011-13 z 15. marca 2012 a takto

### **r o z h o d o l :**

Sťažnosť JUDr. T. P. o d m i e t a pre neprípustnosť.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. mája 2012 doručená sťažnosť advokátky JUDr. T. P., Ž., Advokátska kancelária, Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na súdnu a inú právnu

ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného v čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresnej prokuratúry Žilina (ďalej len „okresná prokuratúra“) č. k. 3 Pv 1076/2011-13 z 15. marca 2012.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že napadnutým uznesením okresná prokuratúra rozhodla o priznaní odmeny a náhrady hotových výdavkov sťažovateľke za obhajobu obvineného M. K., ktorému bola opatrením Okresného súdu Žilina sp. zn. 0 Tp 644/2011 z 19. decembra 2011 ustanovená ako obhajkyňa.

Okresná prokuratúra sťažovateľke odmenu za jeden úkon právnej služby nepriznala a v ďalšom prípade krátila odmenu o polovicu.

Proti rozhodnutiu okresnej prokuratúry podala sťažovateľka v súlade s poučením v ňom obsiahnutým sťažnosť, ktorú Krajská prokuratúra v Žiline (ďalej len „krajská prokuratúra“) uznesením č. k. 3 KPt 100/12-3 z 2. apríla 2012 zamietla ako neprípustnú s odôvodnením, že *„prokurátorka okresnej prokuratúry rozhodovala o návrhu JUDr. T. P. P. na odmenu podľa § 553 ods. 5 Tr. por. Proti tomuto rozhodnutiu, aj keby bolo zjavne nesprávne, nie je prípustná sťažnosť. Novela Trestného poriadku vykonaná zákonom č. 262/2011 Z. z. obsahuje legislatívny nedostatok (viď čl. I bod 137. novely), spočívajúci v prečíslovaní pôvodných odsekov § 553 3 až 5 na nové odseky 4 až 6 bez toho, aby bola zachovaná logická obsahová nadväznosť pôvodných odsekov 4 a 5. Prijatím takého znenia zákonodarca vylúčil možnosť podať proti uzneseniu o výške odmeny a náhrady obhajcu vydaného prokurátorom sťažnosť (s poukazom na ustanovenie § 185 ods. 2 druhá veta Tr. por.). Podľa § 553 ods.6 Tr. por. sťažnosť je prípustná len proti rozhodnutiu podľa § 553 ods.4 Tr. por. a táto má aj odkladný účinok.“*

Podľa názoru sťažovateľky uznesením okresnej prokuratúry č. k. 3 Pv 1076/2011-13 z 15. marca 2012 došlo k porušeniu jej práva na inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného v čl. 13 dohovoru a toto svoje presvedčenie odôvodnila takto:

*«Z ustanovenia § 553 ods. 5 Tr. por. vyplýva, že o návrhu obhajcu z hľadiska výšky odmeny a náhrady rozhodne tam vymenovaný orgán, pretože nárok na odmenu a náhradu ustanovenému obhajcovi vyplýva z ustanovenia § 553 ods. 2 Tr. por.*

*V návrhovom konaní sa teda rozhoduje „len“ o výške odmeny a náhrady, pričom konajúci orgán je povinný rešpektovať tarifu určenú osobitným predpisom, ak zákon neustanovuje inak.*

*Právny názor, ktorým odôvodňuje odporkyňa svoje rozhodnutie v nepriznanej časti odmeny nemá oporu v právnom predpise ani v rozhodovacej praxi prokuratúr a súdov.*

*Rešpektovanie tohto názoru by znamenalo, že sťažovateľka obhajobu neprevzala, nepripravovala a nevykonala prvú poradu s klientom. Nie je zrejmé z akého dôvodu považuje odporkyňa za „prípravu obhajoby“, len „oboznámenie sa so spisom“.*

*Ak existujú dôvody povinnej obhajoby, tak vo vyšetrovacom spise sa nemôžu nachádzať žiadne dôkazy procesne relevantného charakteru zabezpečené pred vznesením obvinenia, pretože by boli procesne neúčinné... Je teda zrejmé, že advokát po ustanovení za obhajcu v úvodnom štádiu trestného konania nemá čo zistiť z hľadiska prípravy obhajoby v spise.*

*Príprava obhajoby nespočíva len „oboznámením sa so spisom“, keď navyš ani z dôvodov napadnutého uznesenia nevyplýva s akým spisom sa má advokát po doručení opatrenia o ustanovení za obhajcu oboznámiť.*

*Príprava obhajoby spočíva hlavne v analýze uznesenia o vznesení obvinenia z hľadiska hmotného a procesného práva a porade s klientom a až potom môže obhajca zvoliť stratégiu a taktiku obhajoby.*

*Štúdium spisového materiálu advokátom prichádza do úvahy ako úkon právnej pomoci hlavne v prípadoch, ak obhajca bol ustanovený v priebehu trestného konania a nebol ustanovený od začiatku trestného stíhania...*

*Z obsahu dôvodov napadnutého uznesenia nie je sťažovateľke známy dôvod, pre ktorý odporkyňa podceňuje jej prípravu obhajoby, ktorá bola v končenom dôsledku úspešná pre obvineného.*

*Odporkyňa v napadnutom uznesení označila uznesenie o vznesení obvinenia „len“ rozhodnutím o priebehu konania.*

*S takýmto právnym názorom nie je možné sa stotožniť. Uznesenie o vznesení obvinenia je z hľadiska postavenia konkrétnej osoby meritórnym rozhodnutím, ktorým sa začína realizovať celý rad jeho práv na strane jednej v rámci trestného konania a otvára sa priestorov pre zákonné úkony zo strany štátu proti obvinenému... s prihliadnutím na význam sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia nie je možné prisudzovať postavenie tohto opravného prostriedku na úroveň parciálnych rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní a súdov...*

*... závery prokuratúry sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne. V napadnutom uznesení sa svojvoľne odchyľila od znení príslušných ustanovení, čo zásadne popiera ich účel a význam ...*

*Pri akceptovaní dôvodov uznesenia Krajskej prokuratúry v Žiline č. k. 3 Kpt 100/12-3 z 02. 04. 2012 s poukazom na aktuálne znenie ustanovenia § 553 Tr. por. prichádza do úvahy len záver o tom, že sťažovateľka nemá právo na účinný opravný prostriedok.*

*Podľa názoru sťažovateľky je existujúci stav neudržateľný, pretože ustanovenie § 553 ods.5 Tr. por. zakotvuje návrhové konanie a je logické, že konajúci orgán návrhu môže, ale aj nemusí návrhu vyhovieť. Existujúci stav vytvára možnosti pre absurdné stavy, keď príslušný orgán návrhu úplne nevyhoví a advokát nebude mať možnosť opravného prostriedku. Naopak, príslušný orgán prizná na návrh advokáta viac ako mu patrí podľa práva a odsúdený (v prípade uznania viny sa uznesenie doručuje aj odsúdenej osobe) nebude mať možnosť podať opravný prostriedok.*

*Samotný fakt, že ide o návrhové konanie zvyrazňuje nevyhnutnosť existencie riadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu príslušného orgánu...»*

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

*„1/ Základné práva JUDr. T. P. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Okresnej prokuratúry Žilina č. k. 3 Pv 1076/2011- 13 z 15. 03. 2012 porušené boli.*

*2/ Uznesenie Okresnej prokuratúry Žilina č. k. 3 Pv 1076/2011-13 z 15. 03. 2012 zrušuje a prikazuje Okresnej prokuratúre Žilina vo veci znova konať a rozhodnúť.*

*3/ Okresná prokuratúra Žilina je povinná v lehote jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu nahradiť trovy konania JUDr. T. P. na účet právnej zástupkyne JUDr. K. M. P. ... tak, ako budú vyčíslené na výzvu Ústavného súdu SR.“*

## II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V prvom rade ústavný súd pripomína, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľka špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľka domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označila za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Tvrdenie o porušení iných práv, resp. iným subjektom uvedeným v odôvodnení sťažnosti mimo petit návrhu, ústavný súd považuje iba za súčasť argumentácie.

S prihliadnutím na uvedené ústavný súd mohol sťažnosť sťažovateľky posudzovať iba z hľadiska namietaného porušenia základného práva na inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného v čl. 13 dohovoru, a to uznesením okresnej prokuratúry č. k. 3 Pv 1076/2011-13 z 15. marca 2012.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

To znamená, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy možno ústavnému súdu podať spravidla iba vtedy, ak sťažovateľ ešte pred jej podaním vyčerpal všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho práva poskytuje. V opačnom prípade je sťažnosť neprípustná.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka proti napadnutému uzneseniu okresnej prokuratúry č. k. 3 Pv 1076/2011-13 z 15. marca 2012 podala v súlade s poučením v ňom uvedeným sťažnosť, ktorú krajská prokuratúra vyhodnotila ako neprípustnú vzhľadom na „legislatívny nedostatok“ vnesený do Trestného poriadku zákonom č. 262/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Upravené znenie relevantného ustanovenia (§ 553 ods. 6) Trestného poriadku po jeho zmene v podstate vylúčilo podanie riadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu o určení výšky odmeny a náhrady výdavkov advokáta za obhajobu, avšak s vysokou mierou pochybnosti o skutočnom zámere zákonodarcu túto problematiku takýmto spôsobom upraviť. Krajská prokuratúra v druhostupňovom konaní rozhodla vychádzajúc z doslovného znenia zmeneného Trestného poriadku neberúc do úvahy pochybnosť o správnosti jeho nového znenia po vykonaní zmeny (novely) a bez prihliadnutia na predošlú právnu úpravu a na účel a zmysel dotknutých ustanovení. Táto okolnosť však nič nemení na závere, že sťažovateľka v konečnom dôsledku proti napadnutému rozhodnutiu okresnej prokuratúry využila možnosť podania sťažnosti ako právneho prostriedku, ktorým sa domáhala okrem iného aj ochrany svojho základného práva na inú právnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), čo v takomto prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Pretože sťažovateľka využila, aj keď navonok sporný, právny prostriedok nápravy (sťažnosť), a teda v danom prípade sa domáhala ochrany svojich práv uplatnením právnych prostriedkov nápravy adresovaných orgánom prokuratúry, ústavný súd jej sťažnosť v časti smerujúcej proti rozhodnutiu okresnej prokuratúry odmietol ako neprípustnú (§ 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

Pre úplnosť je potrebné dodať, že ak by sa v súvislosti s týmto záverom vynorila polemika o účinnosti takéhoto prostriedku nápravy, ústavný súd poukazuje na možnosť využitia ďalšieho právneho prostriedku nápravy, ktorý sťažovateľka s najväčšou pravdepodobnosťou nevyužila a ktorým je podnet podľa príslušných ustanovení zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“).

Podľa § 31 ods. 1 zákona o prokuratúre prokurátor preskúmava zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov verejnej správy, prokurátorov, vyšetrovateľov, policajných orgánov a súdov v rozsahu vymedzenom zákonom aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány.

Podľa § 31 ods. 2 zákona o prokuratúre podnetom sa rozumie písomná alebo ústna žiadosť, návrh alebo iné podanie fyzickej osoby alebo právnickej osoby..., ktoré smeruje k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti, najmä aby podal návrh na začatie konania pred súdom alebo opravný prostriedok, aby vstúpil do už začatého konania alebo vykonal iné opatrenia na odstránenie porušenia zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, na ktorých vykonanie je podľa zákona oprávnený.

Podľa § 35 ods. 1 zákona o prokuratúre pri vybavovaní podnetu je prokurátor povinný prešetriť všetky okolnosti rozhodné na posúdenie, či došlo k porušeniu zákona alebo iného všeobecne záväzného právneho predpisu...

Podľa § 35 ods. 3 zákona o prokuratúre ak prokurátor zistí, že podnet je dôvodný, vykoná opatrenia na odstránenie porušenia zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov podľa tohto zákona alebo podľa osobitných predpisov.

Podľa § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor (§ 54 ods. 2).

Podľa § 34 ods. 2 zákona o prokuratúre ďalší opakovaný podnet v tej istej veci vybaví nadriadený prokurátor uvedený v odseku 1 len vtedy, ak obsahuje nové skutočnosti. Ďalším opakovaným podnetom sa rozumie v poradí tretí a ďalší podnet, v ktorom podávateľ podnetu prejavuje nespokojnosť s vybavením svojich predchádzajúcich podnetov v tej istej veci.

Podľa § 54 ods. 2 zákona o prokuratúre na účely konania podľa tohto zákona alebo osobitného zákona a na vybavenie podnetu sa nadriadeným prokurátorom rozumie

a) generálny prokurátor, ak ide o špeciálneho prokurátora, prokurátora generálnej prokuratúry okrem prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry, krajského prokurátora, vyššieho vojenského prokurátora, prokurátora krajskej prokuratúry alebo prokurátora vyššej vojenskej prokuratúry...

c) príslušný krajský prokurátor, ak ide o okresného prokurátora alebo prokurátora okresnej prokuratúry.

Vzhľadom na citované ustanovenia zákona o prokuratúre nemožno vylúčiť prípadnú úspešnosť sťažovateľke dostupného právneho prostriedku nápravy (podnetu, opakovaného podnetu, ďalšieho opakovaného podnetu). Ústavný súd v tejto súvislosti zotrúva v súlade so svojou doterajšou judikatúrou na tom, že každý sťažovateľ je pred podaním sťažnosti ústavnému súdu povinný vyčerpať všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je oprávnený podľa osobitných predpisov (napr. III. ÚS 152/03, IV. ÚS 126/07). Z tohto pohľadu sa preto

sťažnosť sťažovateľky znova javí neprípustnou, čo by opäť bolo dôvodom na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pokiaľ ide o uznesenie krajskej prokuratúry č. k. 3 KPt 100/12-3 z 2. apríla 2012, sťažovateľka ho sťažnosťou pred ústavným súdom nenapadla (pozri petit sťažnosti), preto sa ústavný súd týmto rozhodnutím krajskej prokuratúry z hľadiska jeho ústavnoprávnej udržateľnosti nezaoberal. Ak by však sťažovateľka predmetné rozhodnutie z hľadiska porušenia jej základných práv sťažnosťou napadla, ústavný súd konštatuje, že v tom prípade by do úvahy prichádzal obdobný záver ako v prípade namietaného rozhodnutia okresnej prokuratúry v časti odkazu na využitie podnetu ako dostupného právneho prostriedku nápravy.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd nepovažoval za dôvodné zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky (zrušiť rozhodnutie okresnej prokuratúry, vrátiť jej vec na nové konanie a rozhodnutie a priznať jej náhradu trov právneho zastúpenia), rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2012